

پيشاشو گب:

گيلكى داستان^۱ جلسهئون خاى پنجسالة ببوا! گوش شيطون كر بتؤنستيم با اى همه پيلاتر و مهروؤن^۲ دايه و قسم بخورده دوستؤن! دوؤم بؤريم و تسليم ميم و پنجسالگيا برسيم! اى سالؤن^۳ ميؤن چه بكؤرديم؟! چه واسته بكؤنيم كه نكؤرديم؟ مشكلات چى با؟ كى امة يار با و كى امة بار؟ كجا شيأين^۴ دريم؟ كجايا خايم برسيم؟! قراره جاييا برسيم اصلن؟ وختشه يه تا آسيب- شناسى جلسهئون^۵ واستى بداريم. پنج سال بوگذشته و هنى امة نويسندهئون رسم الخطا^۶ رعايت نكؤن. پنجسال بوگذشته و هنى امة نويسندهئون درست و اصولى نقدا نشناسن. امة بعضى اعضا حتا داستان^۷ عناصر نشناسن ... ايشؤن امة جلسهئون^۸ ضعفه و شايد اؤن^۹ دليل، كم كارى^{۱۰} اؤشؤنى ببؤ كه با تجربه ترن و ويستر دؤنن. اين كه فقط جلسه ميؤن داستان بخؤنيم، كافى نيه! با خوب و خؤروم^{۱۱} داستانؤنا بشناسيم. با ويستر بخؤنيم و بدؤنيم...

زمسؤن خاى تمنأ بو... پارسال اى- زمات مسعود پورهادى و سينا- مدبرنيا امة پالى ايشتابن^{۱۲}؛ الؤن پورهادى غربت^{۱۳} ميؤنه و سينا خاك^{۱۴} بن. اؤشؤن^{۱۵} تاسيؤنى هنى امة دلا^{۱۶} آتش زنه...

نمايه ي كارگاه
داستان گيلكى

خانه ي فرهنگ
گيلان

شماره ي چهارم ۱۵۸۴۰
آول ما

اسفند ۱۳۸۹

نانجه داريم اى نوسال^{۱۷} ميؤن، همه- تا رفيقؤن ساق و سالم ببؤن. امة جادهئون^{۱۸} كمتر آدم بكشه، پيچائون^{۱۹} (گربهها) كمتر شاخ بززن! سگؤن^{۲۰} كمتر بگيرن و يه تا خوب و خؤروم و بى درد و مرگ^{۲۱} سال بداريم...

اى دوشنبه بازارا، خاستيم اختصاص بديم به شمه نظرؤن راجع به گيلكى داستان^{۲۲} جلسهئون، كه رفيقؤن لطف بكؤردن و امثبه مطلبى بئرسآن!^{۲۳} (نفرستادند)

امة قصد اينه كه بعدى شماره^{۲۴} اختصاص بديم با خوب و بد امة جلسهئون. شمه نظرؤن، انتقادؤن و پيشنهادهؤنا نشر يه اى. ميلا برسين لطفا!

شمه بهار و جمشىدى نوروز
مؤوارك ببوا

داب دستور:

در نگارش نوشته هاى گيلكى به صورت كلى، نشانه هاى زير کاربرد دارند:

«^{۲۵}» براى آواى كسره/فچه كه بين مضاف و مضافاليه ها و صفت و موصوفها قرار مى گيرد و نشان دهنده ي اضافه شدن است.

مثل: نكين^{۲۶} لچك (روسرې نكين)- سورخ^{۲۷} دسمال- دار^{۲۸} سبز^{۲۹} ولگ (برگ سبز درخت)

«ؤ» براى ضمه ي كشيده (كه كشيده گى آن به اشباع-صداي «او»- نمى رسد). همچنين، تمامى ضمه هاى كه در پايان كلمه قرار مى گيرند.

مثل: شو (شب) - شوئندرم/شوئدرم (دارم مى روم) - امؤن درم (دارم مى آيم) - بجؤر/جؤر (بالا)

بؤستن/بؤن (شدن)

«أ» براى فتحه ي كشيده (كه اندازه ي كشيده گى آن، به صداي كشيده ي «آ» نمى رسد)، و همچنين براى نشان دادن تمامى فتحه هاى كه در ابتدا و پايان كلمه قرار مى گيرند.

مثل: دأرم/دأنم (دارم) - مرأ/مأ (مرا) - ترأ/تأ (تورا) - تأنى (مى توانى)

«ئ» براى كسره ي كشيده (كه اندازه ي كشيده گى آن، به «ئ» نمى رسد)

مثل: ژنددرم/ژندرم (می‌زنم)-

آکنه؟(کی؟) بئم (می‌برم)-

پئر(پدر)- دئه (دیگر)

لازم به ذکر است که نوع خوانش همزه هایی که در نوشتار گیلکی کاربرد دارند، با نوع خوانش همزه های نوشتار فارسی و عربی، متفاوت است و خواننده و کاربر مبتدی، باید توجه داشته باشد که با ذهنیت فارسی و عربی، به سراغ همزه های موجود در نوشتار گیلکی نرود.

به جای به کار بردن «تشدید» که علامتی غیرگیلکی‌ست، از تکرار دو حرف استفاده می‌شود.

«ا» (الف کوچک) نیز، نشانه ای ست که گاهی در نوشتار گیلکی کاربرد دارد و نشان‌دهنده ی صدای فتحه، در پایان کلماتی که به «ه» ختم می شوند، می باشد. این حالت، زمانی پیش می آید که چنین کلماتی، در جایگاه مفعول جمله قرار گیرند، که علامت ذکر شده، آوایی را که در گیلکی، معادل «را» مفعولی در فارسی ست، نشان می دهد.

مثل: آ خانه' بیدین (این خانه را ببین)

همچنین در جمع بستن چنین کلماتی نیز، این حالت پیش می آید(این نوع جمع بستن، تنها در بعضی مناطق کاربرد دارد)

مثل: زوپه'ن/ زپه'ن (جوانه ها)

هندئه ، دوبارده

دورم..

مسعود یورهادی

همیشک می دس و پایا ایتا قاتمه دوسته نأهأبو.

یا کی کو و کندا دوبوم یا بند. ویشترا وختان دور بوم، دور تر جه چوم آسو.

-نزدیک چوم وئزیک-

ایتا چن سال قاتمه توشکه ایچه سوستأبو،ها چن سالی کی «دوشمبه بازار» جه اون صفت نیشان دأره.

می گولاز ها سالان شینه، آخ کی چی لونتوسی تاودام او سیمبر سارایی تانکی، اوتو کی می دیل وجانا وأستی می اشیلا فوکودم.

أسا، آیا، جه «راین» دیمه کناران، با، توب خورکا کونا کونا ماموسأدم کی بشه تا دیوختان، تا سرجاکش می خوردی(اوتو کی «اما ردوس کلکا» کوچکیا گنه)

کوله کوله خورفه کشتا بو اوچکه هوا هرره یا. بیجأجی صدا، سوید شب لا سوسر سوفره وأشأنه. من وئر زنم شی دور راشنا.

تازه پایو دوکونم دووم «پوشتاسان» رامته نا.

ای دسته ونفشه بو، نوبری برم «سلیمان داراب» سنگ بستانه. جه دور شر دینم: زپه'ن واوؤندرن، زازا زن، گاواره دسته دوستندره.

دینم حاجاجئن فک بنأده چک- انداز چش پره. باد، دورشین أوره کورکنن گئس بوکوده گیسانه.

زمین نفس صدایا ایشناوم وچیرئن ویری ویریا، کی دار وخال میان کس کسا دونبالا کونیدی وخانیدی:

أی گیل مردان ویریزید بولبول بینیشته دار سر..!

غریبی سخت مرا دلگیر دارد غریبی خاک دامنگیر دارد

هندئه،دوبارده دورم
زمین، گرگردخته گرگردخته
گرگردخته...

گورخانه وارش هیستأکونه را و راشی و رادوارأ و پاماله یا..
زمین نفس صدایا ایشناوم.

أیا، جه «راین» دیمه کناران،
درچکانا خاله خاله واکونم و باد
راسر نیشینم،
بلگی باد، مرا خو أرا ببره.

امسال گیلان شناسی جرگه ده ساله بئه. ده سالی کی خیلی تفاقانأ باعث وبانی بوؤ. شیمی عیدأ، شیمی ده سالگیأ شمره مبارک باد گمه وشیمی باهارأ، سبزتر جه همه سالان ناجه دارم.

می دیل شیمی ویرجأ نأها. می فندا زنم کی دوبارده بؤرسینم بندأ.

۷ مارس ۲۰۱۱

کلن- آلمان

سیمبر سارایی تانکی: در ژرفای میدان.
ماموسأدم: نازش را بکشم.
تا سرجاکش می خوردی: تا اعماق دوران کودکی ام.

پوشتاسان: دهکده ای بین خمام و چاپارخانه(در مسیر بندرانزلی)

عکس: س. آماردوس

عكس: س. آماردوس

ھندئە دامۇن و دارۇن...

ميرعماد م.

حاج حاجن خۇنە' مچچد مئىن،
خرباگودە بون، أمما بخالئە حاج-
حاجن، تازە جىگە بىئاتە بون.
حاج حاجن ھمىشك شۇن فكر
بون. مۇنسن مئنام ھمىش خاسن
بوشۇن!!

تازە «زىتە» بىزئەبوم كى يكتە
دوشمبە، انزلىجى رادكتم كى بام
«خانە ى فرهنگ»، «جلسە ى
داستان گىلكى».

بمايم «خانە ى فرهنگ». بىنىشتىم..
سوچار روز پىشتر، مى اوولى متن
ادبئە بىنوشتە بوم، ھى جلسە
داستۇن واسى. كى: حاج حاجن
خۇنە اون مئىن خربا بوبو.

مى اوولى متن ادبى! با ى كى مى
صدا پرکس، بوخۇندم. ألۇنۇن كى او
بىنوشتە' نىگا كۇنم، مئبە ملالە.
ھىرگى نتۇنسم لاقل اون زبۇنە

زندە و دمجنبۇن

سىيرا آماردوس

اسفند ۸۶: دوشنبە با. هوا ابرى با و
آسمۇن شئە كۇردە. مۇ او روز خىلى
خستە بام. تا ۴ بعدظھر تترج درس
بدآبۇم. مە پايتۇن آتس بگىتە با!
مە دل خاستە خۇنە بشۇم و بخۇسۇم!
قرار با ىە تا رفیق آمرا بىشىم
خانە فرهنگ.

مۇ قبلە خانە فرهنگ بىشىە بۇم، اما
اۇ روز، اولى دفە با كە

گىلكى داستان جلسە شأيمە.

چن بار خاستۇم زنگ بزنۇم و مە رفیقا
بگوئوم مۇن نام... نگوئوم! بشام
دانشگاه علوم پایە. بعد بشأيم
سبز میدۇن و بىستون خيابۇنا
پياده بشأيم تا ...

مسعود پورھادى بۇمە. سىامك يحيى زاده.
برادران غلام دوست. ميرعماد... مە ويرە
امین داستان بخۇند. نظر بدآم. بعدا
بفهمستۇم تازە وار دۇن نبا اولى جلسە
نظر بدن! جلسە فضا مئبە سنگين با.
جمع ميۇن غريبە بام...

دومى جلسئبە ىە تا داستان بنوشتۇم و
رشتى لهجە آمرا بخۇندۇم! مە رو پر زياد
با! داستانا تند بخۇندۇم؛ ھى كس
نفهمست! مە ىە تا خوردە مۇنستە كە
تازە زوۇن وا بكۇردە تشويق بكۇردن!
چند جلسە فارسى حرف زيمە. مە دعوا
بكۇردن! خاستۇم رشتى

حرف بزنۇم. نتونستۇم. مردم آمرا
ارتباطى نداشتۇم. مە پيىر و مار و
رفيقۇن رشتى حرف نزينە. چرە

نخاستۇم مە مارى زوۇنا حرف بزنۇم؟!
بزآم. داستان بنوشتۇم. نظر بدآم!
مە لهجە خىليۇنئبە عجيب با. مۇن
ببآم ىە تا نمونە، ىە تا استئنا!

وختى زن بى، استئنايى!
مە طاقت و قوت نبا دوبلە استئنا بۇم!

منا تات و غريبە بخۇندن. ىە وار ىە
نارفيق منا بگوت: «ىە تا كلكا منا خىلى
اذيت بكۇردە با. تە ھمىشەرى با. وختى
تە مارى زوۇن گبزنى اۇن وير دگنۇم
و مە حال بە ھم خۇرە!» پىشترۇن اى
قبيلە اى متلكۇن منا خىلى اذيت
بكۇردە بىن. جۇر بۇردۇم... ىەنى
خانە فرهنگ ميۇنم، با ايتچى مزخرفاتا
بشنوۇم؟ مە رو زياد با، مە دل كە
ساروج جا نبا...

اسفند ۸۹: سە سال بوگذشته!!! مۇن
سە سالە خانە فرهنگ آھام؟! مئبە سخته
باور كۇردن... اى سە سالە بد بوگذشت.
خىلى بد... اما اى سالۇن، ھر ماہ ميۇن،
ىە تا دوشنبە مە دلخوشى با. ىە تا
دوشنبە با كە كار سر جا اۇمىمە خۇنە و

نخۇتۇم. ىە تا دوشنبە با كە دئە اۇن

بلاوارث مقنعە دۇنكۇردۇم. ھۇن

بىستون خيابۇنا پياده شىمە و

آگردستۇم. ىە تا جمع با اى شھر ميۇن

كە مە دل اۇشۇنئبە تنگا بايە و اۇشۇنا

خۇش داشتۇم! ىە تا جمع با كە دئە

اۇجە غريبە نىبآم. ىە تا جاي و جگابا

كە اگە ىە وار نتۇنستۇم بشۇم اۇجە،

غصە خۇردۇم و ...

وختى نوجوۇن بام، خرمگس كىتابا

خىلى خۇش داشتۇم؛ خود خرمگسا

ويشتر! بعدا مە چىم جا بكت اۇ مردك!

ىە تا جملة با كىتاب ميۇن كە منا

ھى وخت ويرا نشو. خرمگس خۇ آخرى

نامە ميۇن خۇ معشوقئبە نويسە: ماھى

مۇنستە، زندەاۇم و دمجنبۇن...

أمە وصف و حالە اى جملة كە

حرف اى سبا روزۇن و سالۇن ميۇن،

ھنى ادامە دىم و ھنى دم جنبۇنىم

و ھنى زندە ايم...

خانە فرهنگ دە سالە بىيىە...

أمە خۇنە آبادا! رشت - اسفند ۸۹

چاکون واکون بوکونم. آخه، می
اوولی متن ادبی بو!

دئه ننویشتم. دئه ننویشتم و، گوش
بدأم. بآزین بنویشتم و گوش بدأم.
هنئه گوش بدأم. اونقد خودمه شعر
منن قبول داشتیم کی هین و آسته
می اصلی فکر، داستون^٢ جلسات^٢
منن دبون بو. یکسرئن آمان، دئه
نآنن. چومرافا دانم کی هر جا ایسان
خورم بیون. یکسرئن بمان،
بنیشتن، آمه ره نیگا بودن، ویریسان
بوشون. یکسرئن بمان، بنیشتن،
نیگا بودن، گب بزئن، بیسان، هآنن..
یک نفر تازه بمآبو، ریفئق مسعود^٢
قولی: هپرا نیویشت. دومآرتئه
نوگونم کی چنی کار خاس کسون^٢
همرا بوکونیم..

دئه نانه. دئه منئه با. آمما هندئه
آمه همرا ایسا!

منام بمأم.. ای «آمه» منن بنیشتم.
جاواگودم. گرچی داستون نویس
نوبوم.. آمما گالگف تینم خورم
داستونام بنویسم. شایدانی اوجور
کی هادی غلام دوست ما بوته و
خوشه داستونون^٢ منن گونه:
«زندگی و امیدآجی..» کی آلون
دئه جزای، چیز نو مؤنسه کی آگه
ایشونام نبون، دئه هیچچی..

گرچی داستون نویس نوبوم، آمما
ای نیشتون بو کی می گیلکنه سرپا
بدآشته، کی می شخصی
دسنیویسون^٢ منام پورپورئه گیلکی
دره.

گرچی داستون نویس نوبوم آمما
وختی تینم مسعود پورهادی
داستون و بنیشته^٢، ایشتون^٢
همرا بفأمم، تینم ادعا بوکونم کی
یکی دو قرن پیش^٢ گیلکنه فأمم!!!

و تینم اون^٢ مننآجی می امروز^٢
زبونئه بیرین بآرم.

بمأم، بنیشتم.. خنده بودم. ونگ
بزئم. جاواگودم. دو سال پیش هی
زمتون بو کی بوتم: آمه آماده^٢یم.
«دوشمبه بازار» سرآگیتیم.
چنی این^٢ اسم سر نوکول بآردم و
نوگذاشتیم «برازه» بیون! چون می
انتخابه قبول داشتیم و دؤنسم ای
اسم چی معنی دئه.

جلسه ی داستون پنج ساله بوو. مو
اثره چار ساله بوووم.. «جلسه»،
بوو «نیشته». «دوشمبه بازار»، بازار
بوو و آلون دئه پسرؤن، پئرون^٢ جا
گیته درن.

گرچی هندئه او چی نئه و آ بیون!
م.پ. جکتاجی، دامون^٢ آخری
سرمقالئه منن یکچی بنویشته کی
مو همیشک زاکونه گونم: «.. ایسه!
آخری مهلت، آخری نسلئبه». گونم:
خا پور زمت، نسل به نسل،
آمه ره، آخری نسل بودونیم و آمه
زمت، آخری مؤله! تا بیون او چی
واقعن آمه حقه!

بمأم، بنیشتم. گب بزئم.. همه جا،
دامون و دارونآجی بوتم.. هندئه
گونم و هندئه گونم و هندئه گونم..
آخه دؤنین؟! خا همش اوجوری کار
بوکونیم، کی بخالئه آخری نسلیم!
بهار آمآدره.. آمه بازار، بهاری
محصول رافا ایسا..

فرده، کرج^٢ آفتو دگینه دوارسه
شؤآجی..!

خا نویشتن

ورگ

پنج سال ببؤ. گونم پنج سال، آمما
کی دؤنه پنج سال یعنی چی؟
اوشونی گه ای همه دوشمبه روز،
آفتو و وارش^٢ منن بمان و او سوز^٢
پلاستیکی صندلیئن^٢ سر بنیشتن
و داستون بخوندن و داستون
بشتوسن و گب بزئن و خنده و
شوخی بودن و گالگف دعوا بیتن و
شیرینی بخوردن و دشکف^٢ منن
چایی بخوردن و بلکیم بوشو بون
آبدارخونه منن و سیکار واگیرؤنئه
بون، اوشون خورؤم دؤنن.

ای سالون^٢ منن، چنته آمه
رفتقون^٢ آمه تنا بنان و یک نفرم
سینا مورسون^٢ اوجور تنا بنا کی
هیچ مالوم نوده چره هانی زود! یک
عالم تازه رفتقم بیاتیم. ندؤنم ای
وهاره کی پیش دانیم، مو چی خا
بنویسم؟ خا بهاریه نویشتن؟ خا
بیلان و آمار ارانه دان؟ خا آینه به
برنامه و نقشه ی راغ طرح گودن؟

مو آمما ما وانه هیتو یکچی
درگوشی بگوم می رفتقونه. بگوم
کی آمه هیتو تات تاتی شو دریم.
دئه کم کمئی ویشتر آمه حلی بو
دره کی آگه یک دوره و زمتی یکنه
زوان و فرهنگ^٢ باره «شئر» خاس
کولآ گیتن، ایمره دئه ای نثره کی
خا ای کاره سرآ گیری. اینه نگونم
کی بگوم شئر^٢ زمت دئه سر بمآ؛
نه! خا بگوم کی دئه شئر کم کم
خا بشون خو کار^٢ سر. دئه خا
شائر^٢ خیاله کشا گیری و زوان^٢
منن «کشورگشایی» بکونی و اون^٢
پوسسه و آترآکونی.

گیلکی، آمه زوون، ایمره دئه پور
بنویس و انویس خانه. پیل تراکون،

کوچ تراکون، ایمر و دنه گیلکی
نویشتن خانہ، خوندن خانہ. خا
نویشتن، خا نیشن، خا نویشتن.
هائنه این که چی خطلی همره خا
نویشتن سر گب زنہ دریم و بحث
کادریم. اشکال ندانه. شأنه سالون
سال نیشن و گب زنن. ولی اونی
گه گب زنہ و گیلکی نویشتن و
خوندنه تعطیلاً کونه، هچی
کل گب زنہ دره.

روز روزیگار، صوبه نمونه. شو
سیایی یک جور چیشمه فکتنه کی
بخاله خان سو هیزار سال اوروشواره
پسی آفتو فتوی ائمه صوب آیزه.
کی دونه ای دوشمبه کی آمادره،
کؤکته ای سوز پلاستیکی
صندلیئن سر نیشیتیم؟ دوروس!
قبول! امما مگه نویشتن کس کار
هی نیه؟ ائمه آگه بنویسیم، پس کی
خان شو شیکومه ولاردی و
واژهن خونه بیرین ووزونی؟

نویشتن کس خانہ. نویشتن کس
خانہ کی بنویسی. ایشونه هممه ته
بنویسی. ائمه داستون نقل بکونی.
بنویسی کی چی ائمه سر بمأ.
هممه ته بنویسی کی فردہ نگون ای
زوون تاماچه لال بمرده. خا
نویشتن. خا نویشتن و باخی آدمونه
واداشتن کی بخونن. خوندن کسه
شانه یاتن، به شرطی کی بنویسیم.
خا نویشتن.. خا نویشتن..

۱۵۸۴ آول ما

تأسیانی جا

منصور رفیعی

شعر «جومأ بازار» مرحوم
عاشورپورأ گوش کودیم، می دلی
هوای جومأ بازار بوکود. بگفتم:
خانم! بیشیم ایتأ سر جومأ بازار.
شلوغ بو، چی شلوعی. دوست
داشتیم سیر و پیاز گلویا ویریس
دوسته، دکانان جلؤ وأرگاسته،
بیدینم. چیک چی محلی زناکان
کنار رج ببوسته بی.

همه ناجه می دیل سر بمأنست.
غارغار ایتأ شلخت، مرأ فأكشته خو
طرف. «آقا چنده؟» خو پئر قیمت
گفتی. حساب بکودم، بیدئم با أ
قیمت، هر ایتأ اون شاهپر، هزار
تومون تماماً بئه. تازه، اون پئرأ
نتانی مقطع چاکونی، دنه داب نیئه.
اون پوستام که باید فیشانی. زاکان
نخوریدی، ریش بیرون آیه. اگرأم
بخایی کوچی دانه بیهینی، با آنان
دانه ۲۵۰ تومونی، دنه خشک نان
زیاد نایه اون رئه فوکونی پیلله به.
دانهیم کیلویی هفصد تومن. اون
خرابیأ شستن و برق و آب و اون
پختن، کی گاز مصرف به. همه
خوب از الویزیون بیشتاوستم.
چرتکأ بزئم بیدئم نصرفه.

شعر «جومأ بازار» تماماً بؤست. اون
پشت سر شعر «خروس خان»
مرحوم عاشورپور، شروع ببؤسته بو.
بگفتم: خاب! پس ایتأ خروس هینم
بجای شلخت. خانم بگفت: دنه
بدتر. اون کی هیچ فایده نأره،
مرغانه نوکونئه. دانی آلان محلی
مرغانه چنده؟ بگفتم: پس تو
موافقی مرغ بیهینم. شاید تخم طلا
بکود. هاتؤ کی مرغأ سبک سنگین

کودیم، آن کتکتاس و فضله
فوکودن مرأ جه خاب ویریشتم.
می خانم، بترسئه بو، دؤونه، ایتأ
لیوان آب مرأ آیه. «خاب دئن دیبی
آقا!». آن رئه تعریف بوکودم، خنده
بکود. بگفتم تی دس فأسره، نوار
عاشورپورأ عوضأکون، فرهاد
شعر «جمعه» بنه. بگفت: معلومه
بازم خاب دئن دری. نوار چیه؟! تازه،
أ وقت شب، مردم خفته بییدی،
دویانه بؤستی مردای! بگفتم: نخآیه.
بدأر مردم بخوسید. خوب بخوسید.
می دیلاً راضی بکودم به آن کی
حداقل، تا بازار نشؤم، می بنزین،
حرامأنوبؤست!

نقاشی استاد حسین
محجوبی

ضمایر

میرعماد م - سیرا
آماردوس

طبق وعده ای که با خودمان (ما و شما) داشتیم و داریم، ازین پس، برخی از بخش های مهم و کاربردی دستور زبان را باهم به خوانش و دانستن می نشینیم و سعی در به کار گیری بیشتر و درست تر آن ها می کنیم.

در اولین قسمت، به ضمایر می پردازیم و در این شماره درباره ی ضمایر شخصی و اشاره توضیح و مثال ارائه می شود:

ضمایر شخصی

ضمیر منفصل
فاعلی (من - تو - او / ما -

ایشان [این ها / آن -

ها] :

من / مو / مؤن / مؤ

تو / تۆ

اون / او / اؤن

أمن / أمو / أمه / أما / أمأ

شوما / شومو / شمه / شما

این ها: اُشان / ایشون / ایشان / اُشان

آن ها: اوشان / اوشون / اوشان / اوشون

اوشون / اوشان

مثال: مو بأم / تو

هونه ویگیر / اوشان

بوشوید

ضمیر منفصل غیر

فاعلی (۱) - (مرا / به

من - تو را / به تو -

او را / به او - ..

مرا / ما / مره / مرا / منا

ترا / تا / تره / ترا

اونا / اونه / اینه / اؤنه / اونا

أمهرا / أمهره / أمهرا / أمنا

شمهرا / شمهره / شمهرا

این ها را: اُشانأ / ایشونه / ایشانه /

اُشانه / اُشانأ / ایشونا

آن ها را: اوشانأ / اوشونه / اوشانه /

اوشانه / اوشانأ

مثال: نوسال تره

مبارک ببه / نأجه

دأنم کی ای رنگ تآ

خوش بآ / اوشون ،

أمهره بدئن

ضمیر منفصل غیر

فاعلی (۲) - (برای

من / به خاطر من -

برای تو / به خاطر

تو - برای او / به

خاطر او - ..

مئره / مئبه / مئره

تئره / تئبه / تئره

اون ره / اونئبه

أمهره / أمئبه / أمهبه

شمهره / شیمئبه / شمهبه

برای این ها: اُشان ره / ایشونئبه /

ایشانئبه / اُشان ره

برای آن ها: اوشان ره / اوشونئبه /

اُشانئبه / اوشان ره

مثال: ایتآ اتاق ،

مئره خو به / تینی

یکته کار أمئبه

بوکونی؟ / من ، شمه -

ره هرکاری کونم !

ضمیر ملکی (اضافی) -

(مال من - مال تو -

مال او -

می / مه

تی / ته

اونی / اون / اؤن / اون / این

أمی / أمئه / أمه

شیمی / شیمئه / شیمه

مال این ها: اُشانی / ایشون / اُشان

/ اُشان

مال آن ها: اوشانی / اوشان / اوشون

/ اوشان / اوشانی

مثال: مه دفتر /

أمئه جاجیگه / شیمی

دوکان / اوشون

دانشگاه

[*] نوعی ضمیر ملکی

ترکیبی - (از آن

من - از آن تو - از

آن او -)

می شین / می شی / می

شین / مه شن

تی شین / تی شی / تی

شین / ته شن

اون شین / اون شی / اون شینی / اؤن

شن

أمی شین / أمی شی / أمی شینی /

أمئه شی / أمه شن

شیمی شین / شیمی شی / شیمی

شین / شیمئه شی / شمه شن

از آن این ها: اُشان شین / ایشون

شی / ایشون شن

از آن آن ها: اوشان شین / اوشون

شی / اُشان شی / اُشون شی /

اُشون شن

ضمیرهای این بخش، در واقع، یک

استثناء در سازوکار اضافه شدن در

گیلکی هستند. چرا که این

ضمیرها، -شاید به دلیل نوع

کاربردشان-، برخلاف تمام اضافه

های این زبان، بعد از چیز مورد

اشاره قرار می گیرند.

این نوع را، شاید بیش از آن که

بتوان به تنهایی ضمیر دانست، باید

نوعی از «شبه جمله» خواند که در

ترکیب با چیز مورد اشاره، به وجود

بیش‌درآمد:

دوشنبه ماه پیش بود و جلسه داستان گیلکی. با وجود این‌که در دوشنبه‌بازار برنامه‌ی جلسات نوشته شده بود، رفقای بسیاری روز جلسه را غی دانستند و تشریف نیاورده بودند! یک داستان خوانده شد و آقای گلستانی بحث‌هایی را که در مقالاتشان (منتشر شده در مجله گیله‌وا) نوشته بودند، دوباره مطرح فرمودند. دوستان حاضر به نظرات ایشان جواب دادند و بحث و گفتگویی نه چندان آرام بین ما و ایشان درگرفت! آنچه دُخوری و شکایت ما را موجب شد این بود که آقای گلستانی بی‌آنکه از کیفیت و کمیت جلسات داستان گیلکی باخبر باشند (ایشان معمولاً آخر وقت‌ها به جلسات داستان گیلکی سر می‌زنند و تجربیات جلسات شعر گیلکی را تعمیم می‌دهند به هر چه مربوط به گیلکی است!) بی‌وقفه و مسلسل‌وار ما را آماج سؤالات و نظرات تند و تیزشان قرار دادند. بهتر دیدیم مقاله‌ی امین حسن‌پور را که در رابطه با دیدگاه‌های آقای گلستانی نوشته شده است، در دوشنبه بازار منتشر کنیم. البته، انتشار این یادداشت‌ها، لزوماً نشان‌دهنده

که مال / ی ما
[است / باشد] خراب
شد

دتر او شُون شی، ماه
مؤنه (دختر] ی که
مال / از آن [آنها
[است]، مانند ماه
(است)

ضمایر اشاره

آن / این / اُ ای (این)

اون / اُون / او (آن)

این ضمایر، با افزودن میانجی «ش/ sh» و علامات جمع، به «این‌ها و آن‌ها» تبدیل می‌شوند.

اگر «ه/ h» به ابتدای این ضمایر افزوده شود، حالت تأکیدی می‌گیرند.

ها/ هی/ هن (همین)

هو/ هُون (همان)

مثال: ای خُونه، چنی
خُجیره! / ا کتاب
مرا جخترا شُبو.

تیک ۱: در این نوشته، تقریباً تمامی ضمایر مورد کاربری در مناطق مختلف مورد بحث زبان ما، در تقسیم بندی های انجام شده، ذکر شده اند. اگر احساس می کنید ضمیری وجود دارد که در این تقسیمات می گنجد، اما در اینجا ذکر نشده، حتماً ما را مطلع کنید.

تیک ۲: بسیاری از این ضمایر از ابتدا، یکی بوده اند و بر اساس ساختار زبان، هنوز هم یکی هستند. این تغییر شکل ها و آواها که در ضمایر مختلف با کاربرد یکسان، مشاهده می شوند، تنها به دلیل وجود فواصل- گاهاً نزدیک- فیزیکی، صورت گرفته اند.

می آید. شبه جمله ای که برای تأکید بر مالکیت چیز مورد اشاره، برای فرد یا افراد مورد نظر، جایگزین ضمیر ملکی می شود. این نوع، در ترکیب با چیز مورد اشاره، دو کاربرد می تواند داشته باشد:

۱. درخواست دادن برای

مالکیت چیزی. به

صورتی که انگار پاسخ

مثبت مخاطب، از قبل

برای گوینده، روشن است

و وی، آن چیز را از آن

خود می داند. مثال: ا

خانه می شین! (این خانه

مال من باشد)

۲. تأکید مکرر بر مالکیت

چیزی. در این حالت، در

واقع، مالکیت و

اختیار داری فرد یا افراد

مورد نظر، بر چیزی که

به آن اشاره می شود، از

قبل، نهادینه شده و برای

گوینده، در این مورد،

هیچ جای شک و سؤال

وجود ندارد. (سپس در

ادامه ی جمله، در باره ی

چیز مورد اشاره، سخن

می رود)

مثال: دل می‌شین
بترکست (دل ی که
مال من
[است/ باشد] ترکید
(

خونه
خریابو! (خانه [ای

ی موافقت اعضای هیئت تحریریه ی این نشریه، با تمام نظرات نویسنده نیست. اولین قسمت از مقاله را با هم می خوانیم؛ باقی قسمت‌ها در شماره های بعدی منتشر می‌شود.

وضعیت غیرکلاسیک، راه حل غیرکلاسیک می‌طلبد / یکم امین حسن‌پور

هدف از نوشتن این یادداشت، ورود به بحثی است که عباس گلستانی با دو مقاله‌اش در گیل‌وا (۱) آغاز کرده است. متأسفانه تاکنون، کسی وارد گفت‌وگو نشده و یادداشت قابل اعتنایی در بازخورد نظرات عباس گلستانی در گیل‌وا یا جای دیگر منتشر نشده است.

عباس گلستانی در دو مقاله‌ی مفصل خود، روی دو موضوع «خطی که باید با آن گیلکی نوشت و تابوشکنی در این حوزه» و «لزوم تعیین یک گویش به عنوان گویش معیار برای زبان گیلکی» درنگ کرده و البته در کنار این دو، مسأله‌ی «آموزش زبان گیلکی» به صورت بسیار کمرنگ و گذرا مطرح شده است. به طور کلی این سه محور، محورهای اساسی بحث و نتیجه‌گیری اوست.

نقد روش‌شناسی

روش طرح مسأله و تلاش برای حل و نتیجه‌گیری گلستانی خود جای بحث و نقد دارد. او دلایل و ادعاهایی را مطرح می‌کند که فارغ از قبول یا عدم قبول آن‌ها از سوی

خواننده، مثال‌ها و مصداق‌های نامناسبی برای آن‌ها آورده می‌شود.

برای مثال، هر وقت که روی تاکید زیاد شاعران گیلکی (۲) در استفاده از واژگان کهن و بلاستفاده در گیلکی معاصر دست می‌گذارد و زیاده‌روی در سره‌نویسی را به نقد می‌کشد و می‌خواهد بگوید که بسیاری از واژگان گیلکی بر اثر تغییر مناسبات تولیدی جامعه و تحول در شیوه‌ی زیستی، منسوخ شده‌اند، که ادعایی به‌جا و جالب هم هست، در مرحله‌ی مثال و مصداق، این واژگان را ردیف می‌کند:

تنأشؤن (گلاویز شدن)، توقایی (عشق)، چکره (ساق پا)، خنی (برای) و...

در حالی که همه می‌دانیم مفاهیم عشق و ترس، یا اعضای بدن (مثل ساق پا و...) و یا حروف اضافه‌ای مثل «برای» و یا کار و فعل گلاویز شدن دست‌کم تاکنون همواره وجود داشته‌اند.

ممکن است با منسوخ شدن کشاورزی، مصدر «نشاستن» به موزه‌ی زبان رود یا با ورود گوجه‌فرنگی به میان مردم، واژه‌ی روسی پامادور جزئی از زبان گیلکی شود؛ که این دو مثال‌های مناسب‌تری بودند برای ادعای عباس گلستانی. اما تغییر در مناسبات تولیدی و تحول شیوه‌ی زیست مردم و ورود به مناسبات مدرن، مفهوم عشق را منسوخ نکرده و یا عضوی مثل ساق پا را از

انسان نگرفته و یا این‌طور نیست که دیگر در این دوره کسی با کسی گلاویز نشود و یا نیازی به مفهوم «برای» نداشته باشد.

پس آن‌چه که در مثال‌های عباس گلستانی رخ داده، نه از کاربرد افتادن این واژگان و مفاهیم، بلکه جانشین شدن دال‌های فارسی به جای دال‌های گیلکی برای مدلولی مشخص است.

یا در جایی دیگر، وقتی می‌خواهد برای تشتت لهجه‌های گیلکی مثال بیاورد، به جای این‌که برفرض، فاگیتن و فیگیتن و فگیتن و هیتن را مثال بزند، می‌نویسد: «سنجاقک در فومن کرکر گفته می‌شود، در رشت چی‌چی‌لاس، در لشت‌نشا تی‌تی‌لاز، در لاهیجان تی‌تی‌پول و الی آخر. این درست مثل این است که وجود سه واژه‌ی Nice و Pretty و Beautiful برای زیبا و قشنگ در انگلیسی و کُور و لاکو و کلکا و کیجا برای دختر در گیلکی را که نشانه‌ی قدرت این زبان‌هاست، به عنوان نقطه‌ی ضعف و شاهی بر تشتت لهجه بیاوریم.

متأسفانه تعداد زیاد این گونه مثال آوردن‌ها این تصور را در ذهن خواننده تداعی می‌کند که علی‌رغم قدرت تئوریک نویسنده، ماده‌ی خام مورد نقد نویسنده در این‌جا زبان گیلکی و بالقوگی‌ها و ویژگی‌های آن - چندان نزد او شناخته شده نیست و منتقد تسلط چندان روی اژه‌ی خود ندارد.

ویژگی دیگر روش تحلیل گلستانی، فقر دیدگاه تاریخمند به موضوع است و ما را در موقعیتی ناگهانی در برخورد با زبان گیلکی قرار می‌دهد و مشکلی که دارد و چاره‌ای که باید برای آن اندیشید؛ که گلستانی به نحوی عجیب و دور از نظر خواننده نتیجه‌ی خود را (گزینش گویشی معیار) می‌گیرد و به جای تلاش برای بیرون آمدن از فضای راه حل کلاسیک مسأله، تلاش می‌کند وضعیت مسأله را کلاسیک نشان دهد و در واقع مسأله را به زور در جامه‌ی راه حل خویش جا می‌دهد.

نکته‌ی دیگر در روش‌شناسی بحث عباس گلستانی این است که او، طی تلاش برای تدارک بحثی علمی، از عوامل سیاسی-اجتماعی موثر بر مسأله غافل می‌شود. یعنی زمانی که همان مصداق‌های بالاگفته را می‌آورد، عامل احساس حقارت قومی از یک سو و شوونیسم طی چندین دهه و ملت‌سازی رضاخانی را نادیده می‌گیرد و با طبیعی (طبیعت زبانی) جلوه دادن تغییرات واژگان (مثل اجاق به جای کله) و ربط دادن آن به تغییر مناسبات و زمان (در حالی که اجاق هم در فارسی معنایی غیر از اجاق‌های گازی مدرن امروزمین را داشته) در عمل هر گونه تلاش برای حفظ واژگان گیلکی را به زیر برچسب تعصب روی سره‌نویسی و اصیل‌نویسی می‌برد.

در واقع پارامتر مهم این معادله را از دید خواننده دور نگه می‌دارد که رابطه‌ی زبان گیلکی و زبان فارسی، رابطه‌ی دو زبان در شرایط مساوی نیست که بده‌بستان داشته باشند و حتی رابطه‌ی بین زبان فارسی (به عنوان زبانی مصرف‌کننده و جهان‌سومی) و زبان انگلیسی (به عنوان زبانی تولیدگر و توسعه‌یافته و مدرن) هم نیست که یکی در مقابل آماج توسعه‌گرایی و جهان‌گیری دیگری باشد.

زبان گیلکی در برابر زبان فارسی، رابطه‌ی حاشیه/متن و غیررسمی/رسمی را داراست. در یک سو زبانی داریم که انواع تمسخر و تحقیر و تبلیغات شوونیستی را در طول تاریخ تحمل کرده، همواره لهجه‌ای از زبان مقابل (فارسی) خوانده شده، به آن پرداخته نشده، از داشتن کلاس آموزش، موسیقی مستقل، نشریه و رادیو و تلویزیون معقول محروم است و در سوی دیگر زبانی هست که سه دولت (ایران، افغانستان و تاجیکستان) را در پشت خود دارد، رادیو و تلویزیون‌های مختلف دولتی و غیردولتی دارد، رسمیت دارد، آموزش داده و هزینه‌های بسیار برای حفظ و اشائه آن می‌شود.

نکته‌ی طلایی

بحث عباس گلستانی، به ویژه در نخستین یادداشتش (درباره‌ی زبان گیلکی) یک نکته‌ی طلایی دارد که می‌تواند جهت‌دهنده‌ی فعالیت‌های ادبی و فرهنگی گیلکان در دهه‌ی آینده باشد؛ و آن پرده برداشتن از

روی این واقعیت است که طی دهه‌ها، تاکید شاعران و نویسندگان و کوشندگان زبان گیلکی روی دستگاه واژگانی این زبان بوده و آن هم با رویکردی «گیلان‌شناسانه» که بیش‌تر به درد موزه‌ها و آلبوم‌های شرق‌شناسان می‌خورد. در حالی که رانه‌ی زبان گیلکی در ورود و ادامه‌ی حیات در مناسبات سرمایه‌داری و مدرن، پشت توجه به دستگاه دستوری و گرامر و کار بر روی افعال ساده، ساخت افعال جدید و تلاش خلاقانه در اشتقاق‌سازی قرار گرفته است.

خود گلستانی در انتقاد از هراس صاحبان زبان از ورود واژگان بیگانه به زبان گیلکی می‌نویسد «هراس از ورود واژگان غیرگیلک به داخل زبان گیلکی، فرار از مرگ به سبک خودکشی است» و در تایید این حرف باید بنویسم که امروزه چه کسی می‌تواند ادعا کند «پامادور» گیلکی نیست و روسی‌ست؟ و یا تلفن فارسی نیست؟

به همین میزان با رادیکالیسمی بیش‌تر، چه کسی می‌تواند مصدر «چتیدن» را تنها به دلیل بیگانه بودن «چت» از زبان فارسی اخراج کند، جز متعصبان و پاسداران دژ سنت؟ داریوش آشوری در کتاب «زبان باز» (۳) خود به تفصیل درباره‌ی نقص زبان‌های سنتی طبیعی در مقابل زبان‌های طبیعی توسعه‌گرا توضیح می‌دهد که همه‌ی زبان‌های طبیعی بخشی ناقاعده‌مند دارند که از باید‌ها و نبایدها فرمان می‌برند نه از

قاعده‌ها. برای مثال، ما از خریدن، خریدار را می‌سازیم، اما از فروختن فروختار را نمی‌سازیم. یا از خواب، خوابیدن را داریم اما از آب آیدن نداریم و این نداشتن‌ها تنها به دلیل نبایدهای ناقاعده‌مند است. وگرنه دستگاه صرفی این اجازه را به ما می‌دهد. زبان‌های باز، زبان‌هایی هستند که از مرز این نبایدها عبور می‌کنند. چنان‌که دو زبان انگلیسی و فرانسوی سیل واژگان لاتین و یونانی را به درون دستگاه گوارش صرف و نحو خود کشاندند و از آن‌ها ترکیب‌ها و افعال فرانسوی و انگلیسی ساختند و هیچ‌یک از این همه واژگان دخیل آسیبی ندید.

در کنار این نکته‌ی طلایی، تاکید گلستانی روی پیشوندها در گیلکی هم قابل توجه است. چه این پیشوندها توانایی بسیار بالایی به این زبان برای نفس کشیدن می‌دهد. برای مثال، این‌که ما در گیلکی هکشن (فکشن) و دکشن و جکشن داریم اما واکشن نداریم یا اگر دکالسن و فکالسن داریم اما جکالسن نداریم و یا اگر خوردن داریم و ج خوردن و دخوردن نداریم، این‌ها همان نبایدهای حاکم بر زبان است که توان‌های زبان را مسدود می‌کند.

بر اشاره‌های عباس گلستانی باید این‌ها را هم افزود که:

- حتی در میان ملت‌های مدرن با زبان‌های توسعه‌یافته نیز «زبان آشنای همگانی، چه گفتاری، چه

نوشتاری... حامل بارهای معنایی و ارزشی در بستر فرهنگی خاص است، حال آن که علم و اندیشه‌ی علمی نیازمند زبانی‌ست از نظر بار ارزشی خنثی.» (۴) پس وقتی از وضعیت زبان طبیعی چون گیلکی در شرایط مدرن حرف می‌زنیم باید توجه کنیم که منظورمان زبان آشنای همگانی‌ست، نه زبانی علمی. همان‌طور که در زبان انسانی و طبیعی انگلیسی، water نماینده‌ی آب است اما در ساحت علمی همین زبان انگلیسی، آن‌جا که نیاز به واژه‌ای دقیق برای مفهوم آب، بی‌هیچ بار معنایی عاطفی یا قومی و بومی وجود دارد تا به کار زبانی علمی آید، از واژگان دخیل یونانی و لاتینی hydr/aqua سود جسته می‌شود و از آن ترکیبات بسیار ساخته می‌شود. این ورود واژگان، علاوه بر این‌که هیچ حسی را در مخاطب بر نمی‌انگیزد و می‌تواند نماینده‌ی سراسر یک مفهوم مشخص و دقیق باشد، توان عبور از نبایدهای زبان و خلق ترکیب‌های جدید با استفاده از همه‌ی ظرفیت زبان را نیز دارد.

- جذب پیشوندها، پسوندها، پیشوندگونه‌ها و پسوندگونه‌ها از زبان‌های علمی می‌تواند علاوه بر آن‌چه از این چهار دسته در خود زبان گیلکی وجود دارد، یاری‌گر این زبان باشد. منظور از پسوندگونه و پیشوندگونه، واژگانی‌اند که در اصل پسوند و پیشوند نیستند اما می‌توانند به حالتی شبیه پیشوند یا پسوند با واژه‌های دیگر ترکیب بسازند. مانند «سر» (سرپا،

سردست، سردار و...) و یا «گوش» (گوش‌آزار، گوش‌نواز، فال‌گوش، چارگوش و...) (۵)

برای مثال، سال‌ها پیش در سایت ورگ، از واژه‌ی وب (web) به عنوان پیشوندگونه استفاده کرده و ترکیب وبمچی (وب‌گردی) و وبمچ (مرورگر وب= Web Browser) را پیشنهاد دادم.

(ادامه دارد)

توضیحات:

(۱) درباره‌ی زبان گیلکی، گیله‌وا، شماره ۱۰۸ و خط در زبان گیلکی (بخش یک، دو، سه و چهار)، گیله‌وا، شماره ۱۱۱

(۲) نقطه‌ضعف اساسی نقد عباس گلستانی این است که تکیه و تاکید خاصی روی شاعران گیلک دارد و نقطه‌ی کور عینک نقدش گستره‌ای دارد از جلسات داستان گیلکی و سایت‌ها و وبلاگ‌های گیلکی در اینترنت تا حرکت‌های ادبی و ژورنالیستی دانشجویی و نیز تلاش‌های موجود در سایر شهرهای گیلک‌نشین. اصولا مبنای تحلیل و داده‌های عباس گلستانی جلسات شعر گیلکی خانه‌ی فرهنگ و مجله‌ی گیله‌وا و شهر رشت است اما نتیجه‌گیری و نسخه‌ای که می‌پیچد، تمام شهرهای گیلک‌نشین از رضوانشهر و انزلی تا رامسر و تنکابن را در بر می‌گیرد.

(۳) زبان باز، پژوهشی درباره‌ی زبان و مدرنیت. داریوش آشوری. نشر مرکز. ۱۳۸۶ همان. (۴)

۵) بازاندیشی زبان فارسی؛ ده مقاله. داریوش آشوری. نشر مرکز. ۱۳۷۵

آشنایی با نقد های ادبی: نقد افلاطونی (نقد اخلاقی) مهایا

نقد اخلاقی که در آن ارزش‌های اخلاقی را اصل و ملاک نقادی شمرده اند شاید از قدیمی ترین شیوه های نقد ادبی است. افلاطون در شعر و درام به تأثیر اخلاقی و اجتماعی اثر توجه می کند. ارسطو نیز معتقد است که هدف شعر، خاصه تراژدی، باید تصفیه و تزکیه نفس باشد .

از شگفتی های تاریخ فلسفه این است که هنرمندترین فیلسوفان، روی خوشی به هنر نشان نمی دهند و با زبانی تلخ آن را به نقد می کشند. گر چه اساس انتقاد افلاطون بر تفاوت ماهوی است که میان شعر و فلسفه قائل است اما این امر دلیلی بر بی ذوقی و فقدان حس زیبایی شناسی او نیست.

از دید افلاطون، سرایش شعر از روی دانایی و معرفت نیست. زیرا تا هنگامی که انسان عقل و هوشش به جاست نمی تواند شعر بسراید. به علاوه همیشه دیگران بهتر از خود شاعر معنای شعرش را درمی یابند. از این رو ماهیت شعر به گونه ای است که هرگونه عقل و دانایی و معرفت را طرد می کند. وی در «فایدون» ماهیت شعر را چیزی می داند که با مطالب جدی سر و کار ندارد، زیرا از لوازم ذاتی شعر، افسانه و داستان است.

بنابراین شعر به کار اندیشه های جدی عقلانی نمی آید و شاعر افسانه سرا نیز از ساحت معرفت راستین دور است.

نقد اخلاقی _ تربیتی افلاطون: هنگام گفت وگو درباره چگونگی تربیت پاسداران جامعه، به نقد محتوای شعر _ که یکی از مهم ترین ابزارهای تربیت روحی است _ می پردازد. نکته شایان توجه این است که یک سرباز در فرهنگ بشری به عنوان کسی معرفی شده که دارای روحیه خشک نظامی گری است و از ذوق و لطافت هنری بی بهره است.

نخستین موضوع مورد انتقاد افلاطون، تصویرها و توصیف هایی است که شاعران از خدایان ارائه می دهند؛ به نظر او، شاعران سخنان دروغی درباره خدایان می گویند و با این کار ذهن کودکان را از همان آغاز دوران تربیت، با سخنان غیر اخلاقی پرورش می دهند.

آنچه مهم است محتوای اخلاقی داستان هاست. باید خدا را آن چنان که هست بنمایند و ویژگی های راستین اش را مانند نیک بودن و منشاء بدبختی و زیان نبودن، به تصویر کشند. دومین موضوع درباره مرگ است؛ چون در پی آنیم که جوانان جامعه را دلیر بار آوریم، باید چنان داستان هایی به آنان بگوییم که آنان را تا حد امکان از ترس در برابر مرگ آزاد کند. زیرا ترس از مرگ موجب بندگی و ذلت می شود. هم چنین نام های

وحشت انگیزی که به عالم مردگان می دهند باید کنار گذاشته شود سومین موضوع در باره سیره پهلوانان است؛ باید توجه داشت که در فرهنگ یونان، پهلوانان، در واقع نیمه خدایان اند و جایگاه رفیعی دارند. افلاطون با در نظر گرفتن چنین جایگاهی می گوید در بعضی شعرها گریه و شیون پهلوانان به خاطر از دست دادن فرزند و... تأیید شده است و حال آنکه این کار شیوه نابخردان است. خنده زیاد هم کاری ملال آور است و نسبت دادن آن به پهلوانان ناشایست است. چهارمین موضوع درباره انسان است؛ شاعران به گونه ای درباره انسان ها سخن می گویند که گویی همیشه بسیاری از ستمکاران در نیک بختی به سر می برند و انسان های عادل به تیره روزی می افتند و با این سخنان به ما القاء می کنند که ستمکاری و بی دادگری اگر از دیده دیگران نهان ماند برای خود ظالم سودمند است در حالی که فایده عدالت همیشه به دیگران می رسد و برای خود عادل جز زیان حاصلی ندارد. بدین ترتیب افلاطون برای همیشه شاعران را از کشور اخراج می کند و می گوید: «اگر بخواهیم در جامعه ما نظم و قانون حکمفرما باشد به شاعر مقلد اجازه ورود به کشور نخواهیم داد زیرا او میل ها و آرزوهای پست را بیدار و فره می کند در حالی که خرد و اندیشه را ناتوان می سازد و می کشد.»

اعضای هیئت اجرایی:
میرعماد موسوی.
مهاجر معتمدی. مسعود حقانی
ایمیل نشریه:
Literature.glm@gmail.com

کلمه 'ن، تاریکی و تامتولی

مسعود پورهادی

پیشکش به احمد گلشیری

تاریکی اَمهراً تامتول دگانه. هرکی هوتو کی ایسا؛ سرپا، نیشته بو، بوچوک، هوتو، یا کی وافیکراشه یا واپورت، یا کی خودوماغ خولاً اَنگوشتا کونه. من کی همه چی یا نانم، بلگی اَم هیزارچیه دیگر، کی نه می بیدئکه، نه می بشتاوسته.

تاریکی ونلانه کس کسا بیدینیم، من کی تا چراغ خوت دوکشایه هوتو پاچوکو به فیکراشم، هابنام واپورت. ا دابا کی بنا، من نانم. هیککی اَم واپرس-دپرس نوکوده تا بدانیم کی چره اتویه. هوش وحواس کی ناریم. ای چیأ با به صرافت دکفیم تا اَمهراً به یاد بایه. نیویره هاتویی اَمی یاد میان هیچی نمأنه. اَمی زاکوانه کی جخترأدان. نانم، بلگی هان جخترأشویی، هیککی اَمهراً خو هیچی حساب نوکونه، ها دس پا میان فجیم، سال وماه بئه، اَمی جیگا جا، جکه جا نیبیم، هاتو ای تا کش وسرجاکش، رف وتاقچه سر کفته ییم، اَمأ کی لامیم اگر اَمهراً جکه جا نوکونید، اَمی جان وگنه ماندگی چینا نیبئه، اَمی فک وفیجا لبدان تا، رو بره. آلان مرأ به صرافت دکفته، گویده دیوختان بدر بوخوَر بیم، اتو موران بزئک وگورگونسو بوکوده نیبیم، مرأ خاطرنایه. وقتی کی سو فتاونه ا جاجیگایا، آیند-روند بئه، تامتومی ایشکنئه، بنه اوسان بئه، هابن آدم

چوم واکفه ایئا کش وماکشأ دینئه، اویأ کی ای چی سالان سال خوگردنا به کولأگفته داشتی و ای لنگی خوَرئه اویأ بپا ایسابو، دئه نیسا. تازه هالنه من می گردن لو نتانم اطرف اطرف واگردانم، خیلی چیزانأ با خیلی ان دیگر بیدئه- بید کی اكونج-اكونج ناهادی. اَمی گب کی اَمهراً حالی نیبئه تا اَمی بیدئه بیشتاوستانأ کس کس رئه واگوبا بوکونیم بلگی دیل واوئه. با ایئا دیلماج بیاوسته ببه ایئا ایئا همه تانأ واورس-دورس بوکونه، اگرام ببه، بینویسه. نانم اجور چیانأ شا نیویشتن؟! می پرپره لوشانم ای چی بینویشته نهأ کی مرأ حالی نیبئه چیه. او میرسی چلتاس جان وگن، می پرپره مانستن باسمه باسمه داره، چلتاس گنه: من تی خویش خامم، اشان سگ اَمی کیشأ دیمیش. چن تا کاس ماسه یو ای دزگا هفنگ و ای پئم سیا مناطام می خرس گوده دئه، اَمی گب اَمهراً حالی بئه، اَمأ ا کورد و تاتاران جینگیر مینگیرأ نفاممه. خیلی زماته ای جانایی ایا دره می، اُن همه زمات نه اوشان کلله میان اَمی میخ فرو بوشو، نه اَمی کلله میان اوشان لفظ، هرکی خو ای کلا کاره، مثلن اوتنگ گولی، کی هرچیأ فوره تا ای تالوشه سو انا فتاوه همه چئه آشکارا کونه، خودا خلقتا بگم. ماقول مرا دوخاله سنگ نوکود کی می کبج وکیتیل جا همیشک خودا سیوید لایبل فوووسته بی، یاکي او پارتال مانستن کی معلوم نیئه چی فوقاسته خو ترنه میان کی اُن دهن بو اَمی کللا بکانده. خودا

خلقتا بنازم. نانم چی گفتن دوبوم کی جه په دکفتم، ای وار نانم اکئن بو، هاتو مرئه پاچوکو نیشته بوم هاتو ها آلان مانستن تاریک بو گور خوله، ای وار کی ای چی می گوشلاخا بیگفت، مرأ بچرخانه بچرخانه، بازون بظرف مرأ سرأدا، بوشوم بوشوم پاف دکفتم ایئا اوطاق تان، می مآده چرخ کی بینیش، می چوما واکودم می دور و ورأ فاندروستم. هیککی مرئه شناس نیبید، ساز و ناقاره کوبستن دوبو دامبلا دیمبوی. ایئا امویی اویتا شویی، گرزک خومه بو. گاب دکفته بازار! ناخبرکی ای پئم چیچاله آب دوبو می شکم چالکایی میان، دوککو بوخوردم بتوراستم. تا بایم بیدینم کی چی بویا مرأ امان نداده، هرکی فآرسئه خو لنگا تاودا می سینه خاله میان. هو ایچه چیچاله فکاله آب میان بنا بوکود خو چل و چلافتینا شوردن. مرأ مؤلت ندادی می سرأ راستا کونم اشان سرمچا بیدینم، نانم چوتو بو بو می چوم واکفت ایئا پوشتا، کی پوشتا گوده خوچکرا کرا شوردن-دوبو. اُن کمرکیلی خاج سامان ایئا توسکه شق شقه بپا ایسابو، مرأ ترساگفت نانوسته بو بوگوفتم بیسمیلا، ای وار کی بظرف فکوفته بو بوم می جاسر. می سرکله چل چلافتین بو. نانم چی گفتن دوبوم، هاتو گب به گبأ شوم، هوش و حواس کی ناریم، ای چیأ با به صرافت دکفیم تا ای چی اَمهراً بیاد بایه. نانم چی گفتن دو....